ISTORIE (/ISTORIE/)

Primele scrieri în Alfabetul Valah

Art-emis (/art-emis/) 23 Mai 2026

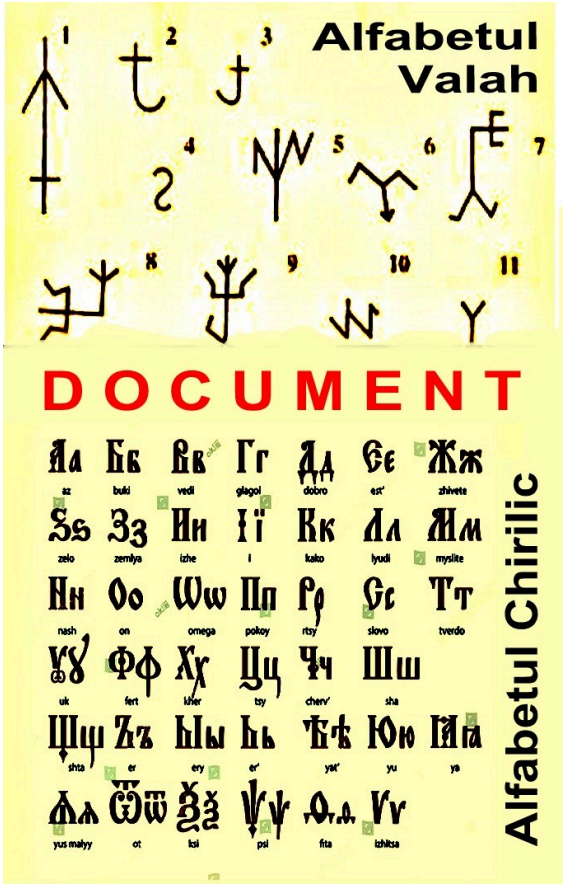

(/images/stories/DOCUMENT_ALFASBET_VALAH-2026.jpg)

Istoricul de la Cristian, Ştefan Stăreţu, a descoperit primele scrieri în Alfabetul Valah (https://www.argumentul.ro/single.html)

Dr. în istorie Ştefan Stareţu a descoperit un documentul din jurul anului 1600 care conţine singura nominalizare cunoscută până în prezent a Alfabetului Valah. Dl. Acad. Ioan Aurel Pop a subliniat că documentul este unic. Pe lângă literele Alfabetului Valah, derivate din cele ale Alfabetului Chirilic, există și semne corespunzătoare unor sunete specifice limbii române. Mai mult, înşiruirea de litere este urmată de exemple de cuvinte care încep cu aceste litere, în mod surprinzător, scrise de mână în alfabetul latin, cuvinte care aparţîn atât limbii române: zi, ochi cât şi limbi sârbe: glaglulie, dobro. Această ultima parte plasează acest document între primele documente care conțîn scrieri de mână în alfabetul latin ale limbii române, în categoria documentelor unanim cunoscute: Tatăl Nostru al boierului Luca Stroici, din 1593, scris însă în gramatică poloneză şi italiană și Fragmentul Todorescu, datat la 1573, care este însă tipărit şi scris în gramatică maghiară.

Documentul (a fost identificat în lucrarea: Iştvan Vasary, A Szekely Iras Emlekei - Corpus Monumentorum Alphabeto Siculico Exaratorum (CMASE), Bolcseszettudomanyi Kutatokozpont, Budapest, 2021, p. 502) face parte din florilegiul de tinerețe, care a aparținut Ducelui August al II-lea de Brunswick-Wolfenbuttel (1579-1666), redactat începând din 1592 până în jur de 1612, maxim poate 1616. Manuscrisul de 584 pagini, care acum se găseste în Biblioteca din Wolfenbuttel, are la pag. 438 documentul în discuţie. În lucrările maghiare documentul a fost analizat exclusiv pentru partea a două care conţine un text în alfabetul secuiesc, considerat şi această foarte importanat, prima analiză din perspectiva limbii române aparținând lui Ștefan Starețu, analiză care este și în curs de cercetare, proces va mai dura.

Revenim, până la descoperirea istoricului Ştefan Stăreţu existau daor bănuieli rezonabile, precum cele ce urmează. O enigmă a poporului român: a existat vreodată vreun alfabet valah prin care scriau înaintaşii noştri? A existat vreodată în istoria poporului vreun „alfabet valah”, diferit de clasicul alfabet slavon sau latin? Se pare că da. Asupra scrierii practicate de strămoşii noştri încă pluteşte o mare enigmă care cu greu va putea fi vreodată elucidată.

Academicianul Gh. Balş consemna prin anul 1933: *„Turnul de intrare al Mănăstirii Voroneţ a fost prefăcut, dar unele părţi ale sale sunt cu mult mai vechi, fără a se putea preciza dată lor… Piatră din afară a acestei porţi este din piatră de talie, foarte veche după cât se pare. Aici se află numeroase semne lapidare, dar care nu mai sunt cele ce le găsim pe monumentele lui Ştefan cel Mare şi nici în veacul al XVI-lea - în orice caz, nu sunt simple scrijelituri făcute fără sens…”*

Asemenea semne lapidare - consemnate de Gh. Balş la Voroneţ, Dragomirna sau Cetatea Sucevei - par să fie oarecum similare. Din cauză că ele apar cu precădere pe zidurile exterioare, şi că pentru motivul că au fost întotdeauna considerate aparţinând unei scrieri foarte vechi, a cărei semnificaţie s-a pierdut, dar au fost repetate prin mimetism de breaslă, unii s-au grăbit să le considere simple însemne ale breslaşilor constructori, în timp ce alţii le consideră semne cabalistice utilizate pentru a păzi intrarea în lăcăş a duhurile răuvoitoare. Ceea ce îngreunează descifrarea respectivelor semne lapidare e faptul că acestea pot fi uneori simple, elementare, dar pot totodată să formeze prin anumite poziţionări şi unele compoziţii întregi. *„Pot reprezenta o scriere atribuită unui străvechi alfabet”*, susţinea încă de prin anul 1880 Teodor Burada (unul dintre descoperitorii celebrei culturi Cucuteni). Printre cei care au încercat descifrarea sistematică a scrierii la care facem referire au fost P.P. Panaitescu şi Silvia Păun, însă fară succes.

Prezenţa unor astfel de semne grafice, întinse constant peste milenii şi păstrate cu fidelitate pe răbojuri, reluate la troiţe, pietre funerare, porţi, frontoane, mobilier, unelte, peceţi, cusături (atenţie mai ales la cele de pe glugile oierilor), i-au făcut pe alţi istorici, etnografi, lingvişti şi folclorişti să cerceteze originea şi aria lor de utilizare. Rezultatele de până acum, nu sunt însă pe măsura aşteptărilor. Că a existat, totuşi, o „scriere valahă” este indubitabil. Prin anul 1000, regele Ştefan al Ungariei a dat, la cererea papei Silvestru, un decret pentru înlocuirea vechiului sistem ideografic de notare, ce era foarte răspândit în Transilvania, cu scrierea latină. Despre „scrierea valahă” ne dă relaţii şi B.P. Haşdeu care, citând dintr-un manuscris latin din secolul al XV-lea al maghiarului Simon Kazei, arată că *„la aşezarea secuilor în Transilvania… aceştia erau învecinaţi cu vlahii (Blachis), de unde se vede că ar fi adoptat şi literele vlahice”*. În secolul al XVIII-lea, un alt maghiar, Turatz, preciza că „acele litere nu se scriau, ci se crestau”.

Aranjament grafic - I.M.

---

sursa - https://www.argumentul.ro/single.php?id=1394# (https://www.argumentul.ro/single.php?id=1394)

Evaluare: ★ ★ ★ ★ ★ Thank You!

© 2019 ART-EMIS